

PRZYJĘCIE ZASAD STOSOWANIA REGUŁ KONKURENCJI

W Układzie Europejskim określono podstawowe zasady ochrony wolnej konkurencji w handlu między Unią Europejską a Polską. Zgodnie z postanowieniami Artykułu 63 i Artykułu 8 Protokołu 2 UE dotyczącego produktów EWWiS uznano za niezgodne z właściwą realizacją Układu:

- zapobieganie, ograniczanie lub zniekształcanie konkurencji,
- nadużywanie pozycji dominującej na rynku,
- wszelką pomoc publiczną, która zniekształca lub grozi zniekształceniem konkurencji poprzez faworyzowanie niektórych przedsiębiorstw lub produkcji niektórych towarów, pod warunkiem, że działania te miałyby negatywny wpływ na handel między Polską a Wspólnotą. W ciągu trzech lat od momentu wejścia w życie Układu Europejskiego Rada Stowarzyszenia Polski ze Wspólnotami Europejskimi miała przyjąć, w formie decyzji, uzgodnione przez obie strony zasady stosowania tych reguł. Ze względu na zamieszczenie przepisów o konkurencji już w Umowie przejściowej (części handlowej Układu Europejskiego) okres ten, zgodnie z Artykułem 122 Układu Europejskiego, liczył się od 1 stycznia 1992 r. Terminu tego nie udało się jednak dotrzymać. Prace nad opracowaniem reguł implementacyjnych powierzono specjalnie utworzonemu Podkomitetowi ds. Konkurencji. W 1994 r. przygotował on przepisy wykonawcze stosowania reguł konkurencji mających zastosowanie do przedsiębiorstw. Zostały one zaakceptowane przez Komitet Stowarzyszenia w 1995 r. i przyjęte w formie decyzji przez Radę Stowarzyszenia w lipcu br. (por. OJ L 208/1996). Trudniejsze do negocjacji - zasady stosowania przepisów o pomocy państwa czekają na akceptację Rady Stowarzyszenia.

Warto wspomnieć, że do czasu przyjęcia omawianych przepisów wykonawczych każde naruszenie Układu Europejskiego w zakresie reguł konkurencji upoważniało Polskę i Wspólnotę do zastosowania "odpowiednich środków". Pojęcie to nie zostało bliżej sprezyzowane w Układzie. W przypadku reguł konkurencji odnoszących się do przedsiębiorstw można przyjąć, że oznaczało ono wszelkie środki, jakimi dysponowała Polska lub Wspólnota w sytuacji naruszenia reguł wolnej i uczciwej konkurencji (np. w postaci grzywny). Zastosowanie tych środków wymagało spełnienia dwóch warunków - udowodnienia wystąpienia szkody, poważnego uszczerbku lub straty materialnej w przemyśle Polski lub Wspólnoty oraz wcześniejszych konsultacji w ramach Rady Stowarzyszenia. Jeżeli druga strona nie wykazałaby zainteresowania takimi konsultacjami, to środki zaradcze można było zastosować dopiero po upływie 30 dni od wystąpienia o takie konsultacje. W przypadku przeciwdziałania naruszeniom związanym ze stosowaniem pomocy państwa określono, że musi się ono odbywać

zgodnie z procedurą i warunkami ustalonymi w GATT (chodzi tu o stosowanie środków antysubwencyjnych w rodzaju celów wyrównawczych i zobowiązań cenowych). Do momentu przyjęcia zasad wspomniane środki nie były stosowane przez żadną ze stron. Obie strony będą jednak nadal z nich mogły korzystać, jeśli polubowne środki przewidziane w "Zasadach stosowania reguł konkurencji" okażą się niewystarczające.

1. Zasady stosowania reguł konkurencji odnoszących się do przedsiębiorstw

Poślig w realizacji postanowień Układu w zakresie przepisów wykonawczych zanotowała nie tylko Polska. Zasady stosowania reguł konkurencji odnoszące się do przedsiębiorstw zostały przyjęte przez pozostałe państwa Grupy Wyszehradzkiej także z pewnym opóźnieniem (Umowy przejściowe tych krajów również weszły w życie 1 marca 1992 roku). Rada Stowarzyszenia Czech ze Wspólnotami Europejskimi przyjęła je w styczniu 1996 r.², Słowacji w sierpniu tegoż roku³ a Węgier w listopadzie br.⁴ Mimo różnych terminów akceptacji treść przyjętych uzgodnień jest prawie identyczna w każdym z czterech przypadków. Określono w nich tryb współpracy między Dyrekcją Generalną IV Komisji Europejskiej i organami ds. konkurencji w krajach stowarzyszonych w praktycznym rozwiązywaniu problemów związanych z funkcjonowaniem Układu, a zwłaszcza w prowadzeniu postępowań przeciwko praktykom monopolistycznym i nadużywaniu pozycji dominującej. Odpowiednikiem naszego Urzędu Antymonopolowego (od 1 października 1996 r. - Urzędu ds. Ochrony Konkurencji i Konsumentów) na Węgrzech jest Urząd do spraw Konkurencji Gospodarczej (GVH), w Czechach - Ministerstwo do spraw Konkurencji Gospodarczej, w Słowacji - Urząd Antymonopolowy.

Organy te będą się wzajemnie informować o wszystkich przypadkach naruszeń Układów, jak również notyfikować i konsultować te sprawy, w których prowadzą lub zamierzają prowadzić postępowanie. Jeśli Komisja Europejska lub kompetentny urząd w którymś z czterech krajów stowarzyszonych uzna, że działania ograniczające konkurencję, prowadzone na terytorium drugiej strony, poważnie wpływają na jej ważne interesy, może prosić, aby urząd drugiej strony rozpoczął postępowanie w celu podjęcia działań zapobiegawczych. Strona, do której skierowano prośbę w pełni i życzliwie rozpatrzy opinie i dane i doloży wszelkich starań, aby znaleźć wzajemnie akceptowalne rozwiązanie (tzw. zasada *comity*).

Omawiane przepisy wykonawcze nie mają zastosowania do działań antykonkurencyjnych o niewielkim znaczeniu (zasada *de minimis*), które występuje, gdy:

² OJ L 31/1996 r. z 9 lutego 1996 roku.

³ Wejda one w życie 1 stycznia 1997 roku (OJ L 295/96 z 20 listopada 1996 roku).

⁴ Także wejda w życie z dniem 1 stycznia 1997 roku (OJ L 295/1996 z 20 listopada 1996 roku).

¹ Adam A. Ambroziak jest autorem punktu 2.

- łączny roczny obrót przedsiębiorstw będących stronami porozumienia nie przekracza 200 mln ECU oraz
- towary i usługi będące przedmiotem porozumienia łącznie z innymi towarami i usługami przedsiębiorstw - stron porozumienia, które są uważane przez użytkowników za równoznaczne pod względem ich właściwości, ceny i zamierzonego przeznaczenia, nie reprezentują więcej niż 5% całego rynku tych towarów i usług na terytorium wspólnego rynku i rynku polskiego, objętych tym porozumieniem.

"Zasady stosowania reguł konkurencji odnoszące się do przedsiębiorstw" będą stosowane także dla sektora węgla i stali (także w przypadku zasad stosowania przepisów o pomocy państwa z wyjątkiem reguły *de minimis* i derogacji).

2. Zasady stosowania przepisów o pomocy państwa

Pierwszy projekt tekstu "*Zasad stosowania przepisów o pomocy państwa*", otrzymany z Komisji Europejskiej (DGIV) jest datowany na dzień 8 marca 1995 r. Przygotowywaniem wspomnianych zasad i rozmowami w tej sprawie z odpowiednią dyrekcją w Komisji Europejskiej zajmował się Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (d. Urząd Antymonopolowy), jako prowadzący prace Podkomitetu ds. Konkurencji. Ze względu na skalę potrzeb restrukturyzowanej gospodarki, realizację ważnych programów restrukturyzacyjnych, zapewnienie pomocy przedsiębiorstwom mającym trudności w okresie transformacji strona polska zaproponowała dołączenie listy derogacji do "Zasad ...". Wspomniana lista obejmuje:

- przyjęte i wdrażane programy rządowe (m.in. program restrukturyzacji sektora hutnictwa żelaza i stali, sektora węgla kamiennego, telekomunikacji i inne);
- pomoc regionalną na obszarach objętych bezrobociem strukturalnym oraz
- szczególne formy pomocy państwa (np.: zamiana wierzytelności na akcje lub udziały przedsiębiorstw państwowych lub spółek Skarbu Państwa, pomoc Skarbu Państwa przeznaczona na likwidację przedsiębiorstw państwowych i spółek Skarbu Państwa).

W trakcie Piątego Podkomitetu ds. Konkurencji w grudniu 1995 r. obie strony zaakceptowały na szczeblu ekspertów tekst "*Zasad stosowania przepisów o pomocy państwa*", a strona polska przedłożyła do akceptacji projekt wspomnianej wcześniej listy derogacji. Podczas obrad w listopadzie b.r. Komitet Integracji Europejskiej zaakceptował projekt tekstu przedmiotowych zasad, a minister spraw zagranicznych został zobowiązany do przedłożenia jego Radzie Stowarzyszenia. Po pozytywnej decyzji Rady w sprawie przyjęcia wspomnianych zasad będą one opublikowane w Monitorze Polskim.

W preambule uzgodnionych "Zasad ..." strony potwierdzają, że kryteriami oceny pomocy publicznej będą kryteria wynikające z artykułu 92 Traktatu Rzymskiego. Postanowiono, iż Polska powoła organ monitorujący odpowiedzialny za analizę istniejących i przyszłych indywidualnych przypadków pomocy oraz programów pomocy. Organy monitorujące będą wydawały opinie co

do zgodności danych programów pomocy z Artykułem 63.1(iii) oraz 63.2. Polski organ powinien mieć we właściwym czasie dostęp do wszystkich niezbędnych informacji z innych agend rządowych szczebla centralnego, regionalnego i lokalnego. Organy monitorujące stron będą kontrolować pomoc publiczną i oceniać ich zgodność z Układem Europejskim, każdy u siebie. Kryteriami oceny zgodności będą przepisy Traktatu Rzymskiego, włączając w to również przepisy niższego rzędu. Dodatkowo na stronie polskiej ciąży obowiązek ustalenia niezbędnych reguł zabezpieczających skuteczny nadzór na pracą organu monitorującego pomoc publiczną, a także zapewnienia, że we właściwym czasie organ ten otrzyma wszystkie niezbędne informacje z innych agend rządowych szczebla centralnego, regionalnego i lokalnego.

Zgodnie z derogacją zawartą w Artykule 63.4(a) organy monitorujące pomoc państwa wspólnie oceniają maksymalne natężenie pomocy, a szczególnie zakres regionalny obszarów wybranych do udzielenia im pomocy regionalnej. Uwzględniając specyficzną sytuację Polski organy monitorujące stron wypracują także, poza typami pomocy dozwolonymi w Unii, wytyczne na temat zgodności pomocy przeznaczonej na przeciwdziałanie specyficznym problemom w okresie wprowadzania przez Polskę reform gospodarczych.

Podstawą prawną powołania wspomnianego organu monitorującego jest również zapis Artykułu 63.4(b) Układu Europejskiego: *każda ze Stron zapewni przejrzystość informacji w zakresie pomocy publicznej między innymi poprzez coroczne informowanie drugiej Strony o ogólnej sumie i podziale udzielonej pomocy oraz przedstawienie - na żądanie - informacji dotyczących programów pomocy. Na żądanie jednej ze Stron, druga Strona przedstawi informacje na temat poszczególnych indywidualnych przypadków pomocy publicznej.* Oznacza to, iż strona polska powinna móc w każdej chwili przedstawić stan udzielania pomocy publicznej w Polsce. Jest to możliwe w przypadku istnienia specjalnego organu monitorującego pomoc publiczną. Dotychczas takie ciało instytucjonalne nie istniało w Polsce. Na podstawie decyzji Komitetu Integracji Europejskiej zostanie powołany w ramach Ministerstwa Gospodarki specjalny organ zajmujący się problematyką pomocy państwa w Polsce.

We wspomnianych zasadach strony zadeklarowały również, że programy pomocy lub indywidualne przypadki pomocy (o ile nie są stosowane w sektorach uznanych przez WE za wrażliwe), które nie pociągają za sobą subsydiów eksportowych i są ograniczone w okresie 3 lat do 100.000 ECU (po zmianie przepisów w Unii kwota ta ulegnie zwiększeniu) globalnej sumy pomocy państwa na firmę, będą uważane za mające nieznaczny wpływ na konkurencję i handel między stronami i dlatego też nie będą miały do nich zastosowania przepisy przedmiotowych "Zasad..." (reguła *de minimis*).

Dodatkowo każda zmiana przepisów lub kryteriów ich oceny przez Wspólnotę musi być konsultowana z Polską. Również istotne zmiany w polityce pomocy publicznej Wspólnoty Europejskiej będą z Polską konsultowane. □